

Honing

De baan van de zon komt steeds hoger en voordat we het weten zijn we weer druk met de bijen. Daarom eerst nog even terug naar het afgelopen jaar en een praatje over onze honing, de trots van elke imker. In een aantal verenigingsbladen las ik dat degenen die met hun volken naar het koolzaad waren geweest goed geboerd hebben. De zomerdracht was minder door felle slagregens, maar vooral in het noorden van ons land kwam de slinger er nog aan te pas. De heide vormt zoals altijd het (riskante) toetje. Het riskante konden we er vorig jaar wel aflaten, zoemende imkers spraken over volle honingkamers. Vanwege het gewicht van een bak met volle raten

48 honing ben ik nog steeds blij met lage honingkamers te werken. En dan de honing zelf. Puur natuur, klasse. Vergelijk het maar eens met een product uit de winkel. Alleen al het aroma! En dan te weten dat daarvan zoveel verloren gaat. Dat begint al bij het indampen van de nectar. Wie heeft er in de avond nooit lopen zwijmelen bij zijn volken als na een geweldige 'haaldag' nectar wordt ingedampt? Jawel, maar het is wel verlies van aroma. Hoe heerlijk ruikt het verder in de slinger. Maar het betekent opnieuw verlies van aroma, om maar niet te spreken over het roeren en afromen van de honing en/of het verhitten van een gekristalliseerd product.

Op weg naar het licht

'Om al die redenen gaat mijn honing zo snel mogelijk in de pot, gebruik ik slechts een grove zeef om de grootste wasdeeltjes tegen te houden en houd ik me niet bezig met enten of andere manipulaties. Deze summiere behandeling heb ik me pas de laatste jaren eigen gemaakt. Ook ik behoorde aanvankelijk tot de enthousiaste gebruikers van grove zeef + fijne zeef + kaasdoek teneinde een zo zuiver mogelijk product te krijgen. Ook liet ik de honing narijpen en roomde het oppervlak nog eens zorgvuldig af. In de pot blonk deze honing je schoon tegemoet. Er zat ook werkelijk niets meer in! Na het lezen over ervaringen van personen, waarvan sommigen na het eten van honing in de raat minder last van hooikoorts ondervonden vroeg ik me af of ik wel op de goede weg was. Worden door het gebruik van genoemde hulpmiddelen om de honing te zuiveren niet juist alle waardevolle bestanddelen uit de honing verwijderd, zoals stuifmeelpartikeltjes? Was stamphoning niet het wondermiddel van de korfimker om zijn volken in het vroege voorjaar op te peppen? Verdient het geen aanbeveling om de eisen

waaraan honing moet voldoen voor tentoonstellingen en keuringen aan te passen? Dus geen gezuiverd natuurproduct, maar een product boordevol natuurzuivere bestanddelen? Dit schreef ik in het blad Bijenteelt van december 1980.

Pollenanalyse honing

De reden waarom ik er bijna 25 jaar later op terugkom is de volgende. Arjen Neve is een trouw bezoeker van Terschelling en steevast neemt (krijgt) hij wat honing mee om thuis een pollenanalyse uit te voeren (nogmaals bedankt Arjen voor al het werk). Opvallend daarbij was steeds het lage percentage pollen van de Lamsoor, het hoge percentage van het zandblauwtje (wie zag er ooit een bij op) en het vrijwel ontbreken van pollen van de witte klaver. Toch werden zowel het lamsoor als de witte klaver zeer druk bevlogen. Toen Arjen afgelopen zomer een imker van Terschelling bezig zag in zijn slinger waarbij een fijne zeef werd gebruikt ging er bij hem een lampje branden. Naast een hoeveelheid gezeefde honing nam hij ook een monstertje honing mee rechtstreeks uit de slinger. Wat blijkt? Hoe fijner de zeef hoe meer pollen worden uitgezeefd, uiteraard eerst de grote exemplaren. Het resultaat is dat de imker een totaal verkeerd beeld krijgt van de soortenrijkdom en hoeveelheid pollen in de oorspronkelijke honing. Het is met recht een verarmd en uitgezeefd beeld. Toen Arjen mij het resultaat van zijn onderzoek doorbelde was ik laaiend enthousiast. Dom, dom, dom dat we daar nooit eerder aan hadden gedacht. Toen ik de telefoon had neergelegd en er nog eens over nadacht ging er bij mij iets schemeren en herinnerde ik me het artikel uit 1980. Achteraf ben ik er nog steeds verbaasd over dat hetgeen ik toen schreef volkomen in mijn vergeetboek is terecht gekomen, hoewel het natuurlijk leuk is dat de gedachten van toen nu worden bevestigd. Nu het resultaat van de pollenanalyse honing van de Tweede Duintjes. De bijen stonden temidden van het Lamsoor met heide op een afstand van drie kilometer. De resultaten staan in de tabel en spreken voor zich: het zeven van de honing beïnvloedt de verhouding van de pollensoorten

	Gezeefd met de fijne zeef	Rechtstreeks uit de slinger
Lamsoor	2%	16%
Zandblauwtje	38%	14%
Composiet	2%	13%
Heide	4%	7%
Zoutmelde?	1%	7%
Onbekend	53%	43%

Praktijkervaringen heidedracht

Mijn bijen staan aan de voet van de duinen, met in de duinvalleitjes verspreid dophei en kraaiheide (geeft in het vroege voorjaar stuifmeel) en flink wat struikheide. Helaas te weinig om na het oogsten van een zuivere heidehoning te kunnen spreken. Te vaak zijn er kristallen aanwezig vanuit een andere bron. In de loop van de heidedracht leg ik een moerrooster in houten lijst tussen de broedbak en de honingkamer. Waarom een moerrooster gevat in houten lijst? Is dat niet een aanslag op de bijenruimte? Ja, maar toen ik ze jaren geleden aanschafte had ik het idee (niet onderbouwd zoals we dat tegenwoordig noemen) dat de extra ruimte door de houten lijst de zwermneiging iets zou verminderen ten opzichte van moerroosters zonder lijst. Maar achteraf geeft het gebruik van deze moerroosters bij een zware dracht een enorme soesa. Wat is het geval? Na het verwijderen van de honingkamer blijkt de ruimte aan beide zijden van het moerrooster te zijn volgebouwd met braamraat en gevuld met honing. Dit betekent ten eerste dat de honing moet worden afgenomen als er nog dracht is (altijd een aanrader). De druipende honing vormt anders een bron, zeg maar gerust een vulkaan, van dol gedraaide op honing beluste bijen. De brokken raathoning worden los gesneden en zo snel mogelijk in een af te sluiten emmer verzameld. Daarna worden de moerroosters direct in een vuilnisemmerzak opgeborgen. Een emmertje met brokken raat heeft Arjen meegekregen met als resultaat een verrassende analyse: heide 33%, grote kattenstaart 38% en let op: witte klaver 20%, onbekend 9%. Dat de grote kattenstaart een zo belangrijk deel vormt in de hoeveelheid pollen was ook voor Arjen een verrassing en plotseling was daar dan toch de witte klaver.

Het weer in februari

Voor het midden van het land geldt voor de periode 1971-2000 als normaal 79 uren zon, 48 millimeter neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 6,1°C. Hoe het weer zich de afgelopen vijf jaren gedroeg leest u in onderstaande tabel af.

Februari maanden					
Jaar	Zon	Uren	Neerslag (mm)	Max.temp	°C
1998	zeer zonnig	(108)	zeer droog	(17)	zeer zacht (9,8)
1999	zonnig	(99)	vrij nat	(64)	normaal
2000	normaal		zeer nat	(92)	zeer zacht (8,9)
2001	normaal		nat	(78)	zacht (7,8)
2002	zonnig	(100)	zeer nat	(130)	extreem zacht (10,2)

Het weer in 2002

Tijdens het actieve bijenseizoen van maart tot en met september is de gemiddelde temperatuur bijna elke maand hoger dan normaal geweest. Uiteraard waren er ook perioden met minder goed weer. Juni bracht weinig stabiel zomerweer en begin juli leek het wel herfst. Uitgezonderd de noordelijke helft van het land waren er in de zomermaanden veel plensregens. Als ruggesteun bij uw aantekeningen het volgende overzicht.

Seizoen/maand	Zon	Neerslag	Max.temperatuur
2001/2002 winter	++	++	+
2002 maart	++	N	++
2002 april	+	N	+
2002 mei	N	N	+
2002 juni	N	N	+
2002 juli	N	+	N
2002 augustus	-	+	+
2002 september	+	--	+
2002 oktober	N	N	-

Geraadpleegd

- Zoet, K., Positieve en negatieve invloeden op honing. Bijenteelt 82(12): 276 (1980)
 Freije, G., Uit de Verenigingsstal, Imkervereniging Zuidlaren e.o. Nr.89: 7 oktober 2002;
 Leneman, J., Koolzaadoogst, De Vliegplank, imkervereniging Varsseveld e.o. 21(01): 7 juni 2002;
 Hillebrands L.J., Honingopbrengst. Imkervereniging Stadskanaal Nr 2(2002).

Nieuwe website

Sinds 21 december 2002 heeft de Limburgse Imkerbond vzw een website: www.LIBvzw.be. Neem een kijkje en laat ons uw mening horen. Alle suggesties tot verbetering zijn welkom zoals teksten, foto's, verhalen of andere info die onze imkers kan interesseren. Schrijf (gratis) in op onze werk- en discussiegroep 'Limkers', zie formulier op onze website, het adres van deze groep wordt u na inschrijving bevestigd.

Frans Daems, Voorzitter LIB vzw